

KAMU ÇALIŞANLARININ PAZARLIK GÜCÜ NEDİR?

Aydınlık Dergisi, 30 Ağustos 2009

Yıldırım Koç

Kamu çalışanları sendikaları 15 Ağustos 2009 tarihinden beri Kamu İşveren Kurulu ile toplu görüşme yapıyor. Bu konuda bazı noktaları hatırlamakta yarar var.

Devlet Personel Başkanlığı'na göre 2008 yılı sonunda Türkiye'de genel ve özel bütçeli kurumlar ile sosyal güvenlik kurumlarında 1 milyon 716 bin memur, 129 bin sözleşmeli personel vardı. Kamu iktisadi teşebbüslerinde ise 7 bin memur ve 83 bin sözleşmeli personel istihdam ediliyordu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre ise, yerel yönetimlerde çalışan memur sayısı da 92 bindi.

Kamu çalışanları 11 hizmet kolunda örgütleniyor. Her hizmet kolunda yetkili bir sendika var. Bu yıl, Türkiye Kamu-Sen'e bağlı sendikalar (1) Büro, bankacılık, sigortacılık, (2) eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri, (3) basın, yayın ve iletişim, (4) bayındırlık, inşaat ve köy hizmetleri, (5) ulaştırma ve (6) enerji, sanayi ve madencilik hizmet kollarında yetkili. Memur-Sen'e bağlı sendikalar (1) sağlık ve sosyal hizmetler, (2) yerel yönetim hizmetleri, (3) tarım ve ormancılık ve (4) diyanet ve vakıf hizmetlerinde yetkili. KESK'e bağlı Kültür Sanat-Sen ise kültür ve sanat hizmetlerinde yetki alabildi.

2002 yılında KESK'e bağlı sendikalar (1) eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri, (2) yerel yönetim hizmetleri ve (3) kültür ve sanat hizmetlerinde yetkiliydi. Memur-Sen'in yetkili olduğu tek alan, diyanet ve vakıf hizmetleriydi. Türkiye Kamu-Sen ise geride kalan 7 hizmet kolunda yetki almıştı.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre, 2009 yılı ortalarında toplam sendikalı memur ve sözleşmeli personel sayısı 1 milyon 17 bindi. Diğer bir deyişle, günümüzde sendikalı memur ve sözleşmeli personel sayısı, işçi sendikalarının gerçek üye sayısının epey üstüne çıkmış durumda. İşçi sendikalarının gerçek üye sayıları saptanacak olursa, bu zayıflık açığa çıkacak. AKP de iktidarda kalırsa, örneğin önümüzdeki yıllarda, Uluslararası Çalışma Konferanslarında "işçi delege" artık Türk-İş'ten değil, büyük olasılıkla Memur-Sen'den gidecek. Diğer bir nokta, memurların sendikalaşma konusunda tam bir iş güvencesine sahip olmalarına karşın, sendikalaşma oranının yarıyı ancak geçebilmesi.

Hükümet memura ne kadar zam yapacak? Bu toplu görüşmelerden bir sonuç alınması mümkün mü?

Ne kadar zam alınacağını, yapılan işin "toplu görüşme" mi, "toplu sözleşme" mi olduğu değil, başka etmenler belirler. Bu nedenle, asıl noktayı gözden kaçırıp, biçimle uğraşmak bazen anlamsızlaşıyor.

Memur aylıklarının ne kadar olacağını belirleyen üç ana unsur vardır:

(1) Tarafların karşılıklı güçleri; (2) Hükümetin elindeki kaynak; (3) Devletin ve hükümetin tehdit algılaması.

Karşılıklı güç de çeşitli alt başlıklarda incelenebilir. Memur kitlesinin örgütlülük düzeyi ne durumdadır; örgütlü memurun bilinci nasıldır; eylem alışkanlığı, yeteneği ve yapabileceği eylemin etkisi nedir; sendikal hareket birlik içinde midir; toplumun diğer kesimleriyle ne gibi ittifaklar kurulmuştur?

Gücün ikinci unsuru, siyasidir. Memur kitlesi siyasal alandaki gücünü kendi çıkarları için kullanacak bilince ve kararlılığa sahip midir; yoksa siyasal iktidara hoş görünüp terfi etme çabası mı ağır basmaktadır.

Gücün çok etkili olmayan diğer bir boyutu ise, tüketici olarak etkidir.

Hükümet ve devlet kendi içinde bütünlük sağlayabilmişse güçlüdür; hükümetle devlet arasında sorunlar varsa, hükümet koalisyonla, çelişkiler memur kitlesine yarar.

Hükümetin elindeki kaynak bazı dönemlerde büyür, bazı dönemlerde azalır. Ekonomik büyüme dönemlerinde, sermayenin çıkarlarına dokunmadan zam verebilmek kolaydır. Kriz dönemlerinde aktarılan kaynak azaltılabilir bile.

Hükümet ve devlet bazı gelişmelerden çekiniyorsa ve bu süreçte bir de memurlarla uğraşmak istemiyorsa durum farklıdır; hükümetin ve devletin çekindiği bir başka tehdit yoksa durum farklı olur.

İşin özü buradadır.

Eğer memur kitlesi, yukarıdaki ölçütler dikkate alındığında, güçlüyse, ilişkinin adı ister “toplu görüşme,” ister “toplu sözleşme” olsun, sonuç alınır. İster yasalar grevi yasaklasın, ister serbest bırakılsın, grev de yapılır.

Mevcut koşullar kamu çalışanlarının fazla bir gücü olmadığını gösteriyor. İş güvencelerine rağmen herkesi sendika üyesi yapamamışlar; kendi aralarında bölünmüşler; kitlesel eylemler yapamıyorlar, eylemler sembolik ve “medyatik” oluyor, hükümeti etkilemiyor; siyasal güçleri son derece sınırlı; en fazla memuru temsil eden Memur-Sen, hükümetin hemen hemen tüm politikalarını onaylıyor ve seçimlerde destekliyor; ekonomik kriz yaşıyor; emperyalizmin talimatı memurlara az zam verilmesi, v.b. Bu listeyi uzatmak mümkün.

Söylemesi acıdır; ama söylenen doğrudur. İnsanlar daima güçlerine uyan bir ücret alırlar. Bugün memurlarımızın gücüne uyan ücret de, hükümetin tek taraflı takdir edeceği ücret olacak. Yapılan toplantıların adı toplu görüşme de olsa durum bu, toplu pazarlık olsa da.